КО И ЗАШТО ДАНАС ПОКУШАВА ДА ОСПОРИ ГРАНДИОЗНО ДЕЛО ВУКА КАРАЦИЋА

ТОТАЛНА НЕИСТИНА

ПОСЕБНУ пажњу академика Пантића привукла је реклама у листу српске православне цркве „Православље" за књигу која је пуна „мржње и беса против Вука".

— Нема већег греха ни према нашој култури, нашем народу, а и према Вуку, од такве једне књиге. То је може се рећи чиста блесфемија. Не може се о једном чиниоцу наше културе од пресудне важности говорити без чињеница, без аргумената као да је реч о политичком противнику у предизборно време. У науци то не може, у политици на Балкану то се ради. На пример у једном поглављу те књиге се каже: „како је Аустрија дакле, „наш вековни пријатељ" преко Вука Караџића спровела реформу српског језика". То је тотална неистина. Наравно, Вуков пријатељ и учитељ Јернеј Копитар, био је службеник Аустрије, поверљива личност, али он је Вуку и нашој култури уопште учинио највеће услуге. Били бисмо незахвални када би смо велики и несагледив допринос Јернеја Копитара нашој култури тако тумачили. Личили бисмо на Словенце данас који су српском народу, који му је чинио само добро, узвратили само злим — истиче академик Пантић.

ВУК ТО НИЈЕ ЗАСЛУЖИО: Академик Мирослав Пантић у разговору са нашим новинарем (Снимио: Д.Радуловић)

УТУК ЗАКАСНЕЛЕ МРЖЊЕ

● Академик Мирослав Пантић: Сваки мудар народ своје велике претке, очеве, родоначелнике, своје националне светионике одржава и поштује, а у Србији постоји тај иконокластични дух. Прво морате да убијете своје родитеље, па онда ви да се афирмишете. Ни један наш писац не би био мањи када се не би бацао на Вука и уписивао му у грех оно што је његова заслуга. То може само тешко српско незнање.

„У језику се врши сталан процес стварања и растварања: он се мути и бистри, бистри и мути, троши се и крњи, али и расте обнављањем, обогаћењем, превазилажењем сама себе" — рекао је Иво Андрић у свом говору поводом 100-годишњице смрти Вука Караџића.

Данас век и по након што је Вук спровео језичку реформу, и сам имајући у виду ову свевремену историјску чињеницу, коју је изрекао Андрић, **све су бројније критике на рачун квалитета те реформе, па чак и моралне дискредитације самога Вука. Колико у тим нападима на Вука има и научне утемељености?** О томе смо разговарали са академиком Мирославом Пантићем.

— Не могу да кажем одакле долазе напади на Вука и који су мотиви тих људи, међу којима има и веома добрих писаца, дакле људи од којих би се ишчекивало извесно знање о прецима. Они у те своје нападе понекад уносе толико жучи као да им је Вук неки сустанар, са којим се они гложе или брат који хоће да узме део имања, јер то су у српском народу најчешће предмети или мотиви за овакву мржњу. Јер мржња је то када се о Вуку говори са таквим изразима, са таквим ниподаштавањем и дисквалификовањем на моралном плану. Штета је што се такви необразложени, дубоко нетачни и крајње несрећни напади објављују у часописима, који су иначе за високо поштовање, а који тако умножавају неистине. О свему се може расправљати у науци и на научној бази, дакле поштујући чињенице.

● Вештачки језик

● **САГЛЕДАВАЈУЋИ управо чињенице, колико је оправдано замерање Вуку што је за основу књижевног језика узео народни говор?**

— Вук је само следио културну потребу која је одавно била јасна свима, што су многи увидели и пре Вука. Народни говор за основ књижевног узели су сви народи света. Италијански језик, на пример у основи има најчистији народни дијалекат, тоскански. **Људи који му то замерају не знају да наш језик већ у 14. веку није био онакав каквим се писало.** Имамо записе из тог времена који то потврђују.

● **Изгледа да се одржала, након толико година струја митрополита Стефана Стратимировића, који је Вуку највише замерао управо на увођењу народног језика.**

— Данас је постала нека врста моде да се Вук окривљује за сваштa. А иначе, Ча Стева, како су звали митрополита Стратимировића, који је био велика фигура и заслужан човек, Вуку није могао да опрости што уводи, како га је он звао **„говедарски језик"**, јер је сам сав био у том црквенословенском језику, који је сматрао освештаним језиком. **Међутим, тај језик је одавно већ био вештачки језик, њиме нико није говорио него се он одржавао у књигама и у књижевности вештачки. Он одавно није био у употреби у говору. У књижевности је био задржан по традицији као освештани језик црквених књига.**

То се најбоље види по Венцловићу, великом писцу 18. века, који пише на обе варијанте истог језика. Једном — традиционалном, која се окаменила и другом која је била народна. Проповеди је Венцловић држао на народном говору, а учену прозу је писао традиционалним, црквенословенским језиком. **Ови учени писци, који данас замерају Вуку да нас је одвојио од тог језика, да је опростачио наш језик, да нас је обогаљено, очигледно не знају ту околност. Вук је кодификовао нешто што је већ постојало, дао је језички легитимитет оном језику којим се говорило на широким просторима, који је постојао у народним песмама.**

● Савршена азбука

● **ШТА је са Вуковом правописном реформом? Има и оних који се залажу за враћање неких словних знакова које је Вук избацио.**

— Да Вук није спровео правописну реформу до ње би сигурно дошло касније, то је била нужност. Можда тај правопис и не одговара до краја финесама српског језика, али ми имамо азбуку најсавршенију на свету. Можемо то да оспоравамо колико хоћемо, али то су констатовали и страни научници. **Наше писмо је толико једноставно да га одрастао човек може научити за десет минута.** Вук је избацио само она слова која више нису постојала у говору. **Жеља за враћањем на старо је апсолутно дубоко нецивилизацијска. Полугласници су се изгубили већ у 15. веку, нису постојали у говору, а у писању су се одржавали само по традицији.** Прво су били сведени на један који се такође одржавао по традицији, јер за њим није било стварне потребе. Што се тиче **јата** њега је увео Ћирило, али тај словни знак је у том моменту имао гласовно покриће. У каснијем развоју језика, као што знамо, он је дао своје рефлексе **е, ије, и.**

● **Да ли је Вук својом реформом прекинуо историјски континуитет нашег језика и књижевности?**

— Па Ћирило-методијевска, тачније Ћирилова азбука, исто је фонетска као и Вукова. То је потврдио наш велики научник Ватрослав Јагић. Она је имала 40 слова, али тада је у говору постајало толико гласова и полугласова. Дакле, Јагић је потврдио да је Ћирилова азбука потпуно одговарала гласовном систему ондашњег језика, она је савршено прилагођена свакој његовој нијанси. Тај ондашњи језик ми данас зовемо старословенски. И Ћирилу и Методију се тада оспоравало зашто уводе народни језик у богослужење, јер се сматрало да на њему не може да се врши богослужење, већ једино на три света језика, а словенски се није сматрао сакросантним. Дакле, исте невоље су имали и они, као и Вук, ако се сме једно поредити са другим, јер је велики број векова између тога. А језик се развијао и тај ћирило-методијевски језик је после био старосрпски, који је опет својим даљим развојем дао овај језик којим ми данас говоримо.

СТЕРИЈИНЕ ЛИЧНОСТИ

АКАДЕМИК Пантић је велики поштовалац Вукове прозе:

— Ја сам многе ствари прочитао у животу и на српском језику, али највише уживам у Вуковој прози. Вук је имао и једног великог поштоваоца као што је био Андрић, који је написао есеј о Вуку као писцу. Дакле, и с те стране, као писац он има изузетан значај. Да Вук није извршио реформу, или уосталом неко други касније, ти писци који га нападају сада би говорили и писали онаквим језиком каквим говоре комичне Стеријине личности. Стерија их је већ исмејао, а како бисмо их ми тек доживели данас.

● Ствари срца

● **УВОЂЕЊЕ екавице у Босни још један је вид оспоравања Вука.**

— То је један несрећан и погрешан корак, јер тиме се рекло да је само екавски српски, а да јекавски није српски што је потпуно нетачно, то је антиисторијски. Вук је сматрао екавски, ијекавски и икавски равноправним, као што је говорио о Србима православне, католичке и муслиманске вере.

А то је све реална ситуација из живота, ништа Вук није измислио, био је велики истраживач, велики познавалац нашег живота. Данас долазе љути православци који кажу да нема Србина без православне вере, долазе хиперзилоти или зилоти, како они кажу, који му замерају што се оженио католкињом.

Вук је у једном разговору са Имбром Игњатијевићем Ткалцем рекао да у „стварима срца нема таквог размишљања". Зар су то преверени Срби и издајници. Сваки мудар народ своје велике претке, очеве, родоначелнике, своје националне светионике одржава и поштује, а у Србији постоји тај иконокластични дух. Прво морате да убијете своје родитеље, па онда ви да се афирмишете. Ни један наш писац не би био мањи кад се не би бацао на Вука и уписивао му у грех оно што је његова заслуга. То може само тешко српско незнање.

Марија ПЕТРИЧЕВИЋ